

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 115/08-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika na neverejnom zasadnutí 24. septembra 2008 vo veci prijatej sťažnosti Z. H., L., M., zastúpeného advokátom Mgr. P. L., Advokátska kancelária, B., pre namietané porušenie jeho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 4 Tpo 27/2007 z 28. mája 2007 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Z. H. podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 4 Tpo 27/2007 z 28. mája 2007 p o r u š e n é b o l o .

2. Uznesenie Krajského súdu v Nitre sp. zn. 4 Tpo 27/2007 z 28. mája 2007 z r u š u j e .

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. júla 2007 doručená sťažnosť Z. H. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 47 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 2 Tp 73/07 z 15. mája 2007 a jeho postupom z 24. mája 2007, ako aj uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 Tpo 27/2007 z 28. mája 2007.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 115/08-9 z 15. apríla 2008 (ďalej len „uznesenie z 15. apríla 2008“) prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v časti namietajúcej porušenie svojho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 ústavy uznesením krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 27/2007 z 28. mája 2007. Vo zvyšnej časti ústavný súd sťažnosť odmietol.

Uznesením z 15. apríla 2008 ústavný súd vymedzil predmet konania vo veci samej. Ten spočíva v posúdení otázky, či bola pri súdnom preskúmaní zákonnosti pozbavenia osobnej slobody sťažovateľa krajským súdom dodržaná kvalita tohto preskúmania (garancia obsiahnutá v základnom práve sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 2 ústavy).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľovi bolo v čase podania sťažnosti vedené väzobné trestné stíhanie pre trestný čin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov a prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. a) a d) a ods. 3 písm. c) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“).

Krajská prokuratúra v Nitre (ďalej len „krajská prokuratúra“) predložila 3. mája 2007 okresnému súdu návrh na predĺženie lehoty väzby sťažovateľa (návrh z 2. mája 2007 sp. zn. KV 80/2006).

Sťažovateľ v podanej sťažnosti uviedol: *„Dňa 15.5.2007 som prevzal predmetný návrh na predĺženie lehoty väzby spolu s výzvou súdu, aby som sa k nemu vyjadril v lehote 5*

dní od doručenia, t.j. do 20.5.2007. V rovnaký deň prevzal predmetný návrh aj môj obhajca, pričom obhajca odoslal svoje vyjadrenie už 17.5.2007 a ja dňa 22.5.2007 s tým, že nakoľko neovládam slovenský jazyk a návrh prokurátora mi bol doručený len v slovenskom jazyku ani nebolo možné sa k nemu vyjadriť. Avšak ako som už uviedol vyššie, obhajca sa v súdom stanovenej lehote vyjadril. Následne mi bolo doručené uznesenie sudkyne pre prípravné konanie okresného súdu v Nitre, 2 Tp/73/07, zo dňa 15.5.2007, ktorým predĺžila lehotu trvania mojej väzby do 28.11.2007. Ako vyplýva z dátumu vydania tohto rozhodnutia, sudkyňa pre prípravné konanie rozhodla o predĺžení väzby v deň, kedy mi (aj môjmu obhajcovi) len doručila návrh na jej predĺženie spolu s výzvou na moje vyjadrenie. Týmto postupom sudkyňa zmarila moju možnosť sa k danému návrhu vyjadriť, i keď z mojej strany boli všetky určené lehoty dodržané. Vyššie uvedené prvostupňové rozhodnutie o predĺžení väzby mi bolo doručené dňa 22.5.2007 a môjmu obhajcovi dňa 21.5.2007. S poukazom na § 187 ods. 1 Tr. por. som mal lehotu na podanie sťažnosti do 25.5.2007. V zákonnej lehote podal môj obhajca sťažnosť (dňa 23.5.2007).

Dňa 24.5.2007 prišla za mnou do Ústavu na výkon väzby sudkyňa pre prípravné konanie Okresného súdu Nitra spolu s tlmočnicou a ešte jednou osobou (zrejme zapisovateľkou) s tým, že žiada moje vyjadrenie, či podávam proti prvostupňovému rozhodnutiu o predĺžení väzby sťažnosť. Na moju námietku, že žiadam aby bol pri úkone prítomný môj obhajca, sa sudkyňa vyjadrila, že ona ho nechce a že ja ho nepotrebujem, lebo ona nie je vyšetrovateľ. Naďalej trvala na tom, aby som sa písomne vyjadril či si sťažnosť podávam alebo nie. To všetko sa dialo bez prítomnosti môjho obhájcu na ktorého prítomnosti som trval, pred uplynutím zákonnej lehoty na podanie sťažnosti, a bez toho aby mi bol návrh na predĺženie väzby spolu s prvostupňovým rozhodnutím o jej predĺžení preložené do maďarského jazyka. Pod tlakom týchto okolností som podal nekvalifikovanú a neodôvodnenú sťažnosť, ktorá neobsahuje moje výhrady k postupu ktorý predchádzal. Následne Krajský súd rozhodnutím 4 Tpo 27/2007 zo dňa 28.5.2007 moju sťažnosť zamietol. Ako vyplýva z odôvodnenia tohto rozhodnutia rozhodoval tento súd iba na základe mojej nezdôvodnenej sťažnosti a nezobral do úvahy žiadnu z námietok a argumentov uvedených v sťažnosti zaslanej mojím obhajcom.“

Podstatou prijatej časti sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že s písomnými argumentmi sťažnosti (proti uzneseniu okresného súdu o predĺžení lehoty väzby sp. zn. 2 Tp 73/07 z 15. mája 2007) podanej prostredníctvom obhajcu sa krajský súd vo svojom uznesení sp. zn. 4 Tpo 27/2007 z 28. mája 2007, ktorým sťažnosť zamietol, vôbec nezaoberal.

Krajský súd v zastúpení jeho predsedom vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 12. júna 2008 uviedol: *«Na účel zistenia stavu trestnej veci, vedenej na tunajšom krajskom súde pod sp. zn. 4Tpo/27/2007, som sa oboznámil s obsahom trestného spisu, z ktorého som zistil, že dňa*

- *25. mája 2007 bol tunajšiemu krajskému súdu doručený trestný spis, vedený na Okresnom súde Nitra (ďalej v texte len „súd I. st“) pod sp. zn. 2Tp/73/2007, za účelom rozhodnutia o sťažnosti obvineného, ním podanej proti uzneseniu tohto súdu zo dňa 15. mája 2007, vedenom pod sp. zn. 2Tp/73/2007, ktorým mu bola podľa § 76 ods. 2 Trestného poriadku, účinného odo dňa 01.01.2006 (ďalej len „Tr. por.“), predĺžená lehota trvania väzby do dňa 28. novembra 2007.*

Už označená sťažnosť bola v rovnaký deň, prostredníctvom aplikácie (§ 5 ods.2 písm. a/ vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 118/2005 Z. z. o náležitostiach rozvrhu práce), pridelená na konanie a rozhodnutie do súdneho oddelenia „4Tpo“ a zapísaná pod poradové číslo „27“.

- *28. mája 2007 bol, po naštudovaní trestného spisu predsedníčkou senátu „4Tpo“ a sudkyňami tohto senátu, určený termín neverejného zasadnutia na deň 28. mája 2007, na ktorom bola podľa § 193 ods. 1 písmeno (ďalej v texte len „písm.“) c/ Tr. por. zamietnutá sťažnosť obvineného, ním podaná proti už označenému uzneseniu súdu I. st.*

V rovnaký deň bolo uznesenie písomne vyhotovené a po jeho opísaní, bolo dňa 28. mája 2007, zaslané

- Krajskej prokuratúre v Nitre

- faxom, ako i poštou, ÚVV Bratislava - Chorvátska 5 (§ 75 ods. 1 písm. c/, ods. 2, veta pred bodkočiarkou Tr. por.)

a trestný spis bol odovzdaný do podateľne tunajšieho krajského súdu, za účelom jeho vrátenia súdu I. st.

Takýto procesný postup tunajšieho krajského súdu bol v súlade s

- čl.
 - a) 2 ods. 1, čl. 3 ods. 1 „Úpravy ministra spravodlivosti č. 2466/97-43, zo dňa 14. apríla 1997, na zabezpečenie včasného konania a rozhodovania vo väzobných veciach“
 - b) 5 ods. 4 „Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd“
 - c) 8 ods. 2, prvá veta, ods. 5 „Listiny základných práv a slobôd“
- § 2 ods. 6, druhá veta, § 172 ods. 1, ods. 3, veta pred prvou čiarkou, § 180 Tr. por.

Či boli porušené, obvineným namietané jeho základné práva podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy SR, už označeným uznesením tunajšieho krajského súdu, je oprávnený vysloviť iba ÚS SR (čl. 127 ods. 1 Ústavy SR).

Z uvedených zistení je nepochybné, že

- koniec šesť mesačnej lehoty väzby u obvineného pripadol na deň 28. mája 2007 (§ 63 ods.1, ods. 4, prvá veta Tr. por.),
- už označený trestný spis súdu I. st. bol tunajšiemu krajskému súdu doručený dňa 25. mája 2007 (v piatok).

Objektívne nebolo preto možné zabezpečiť, aby obvinený osobne, alebo prostredníctvom jeho obhajcu, predniesol argumenty o nezákonnosti ďalšieho trvania väzby u neho tak, ako sa toho obvinený v sťažnosti domáhal, pretože tunajší krajský súd musel o ním podanej sťažnosti, rozhodnúť najneskôr v nasledujúci pracovný deň - pondelok, to znamená dňa 28. mája 2007 (§ 192 ods.4 Tr. por.).

Zo sťažnosti obvineného, ako i obsahu spisu, vedeného na súde I. st. pod sp. zn. 2Tp/73/2007, je nepochybné, že obvinený pri výsluchu, dňa 24. mája 2007, sám podal sťažnosť proti uzneseniu, ktoré bolo doručené jeho obhajcovi dňa 21. mája 2007 a jemu dňa 22. mája 2007 (§ 186 ods. 1, časť prvej vety pred spojkou „alebo“ Tr. por.), nebol preto povinný ju písomne odôvodniť (§ 189 ods. 3 Tr. por.)

Keďže obvinený sám podal sťažnosť dňa 24. mája 2007, pripadol síce koniec lehoty na podanie sťažnosti na deň 25. mája 2007 (§ 186 ods. 2, § 187 ods. 1, ods. 2 Tr. por.), avšak nič nebránilo súdu I. st. predložiť obvineným podanú sťažnosť, na rozhodnutie tunajšiemu krajskému súdu už dňa 25. mája 2007 (§ 190 ods. 2 písm. b/ Tr. por.) alebo aj dňa 28. mája 2007 (§ 192 ods. 4 Tr. por.).

Obhajca písomne odôvodnenú sťažnosť nepodal za obvineného, pretože tento ju podal sám. Nebolo preto potrebné postupovať podľa § 189 ods. 3 Tr. por.

Pokiaľ ide o výhrady obvineného, týkajúce sa prekladu návrhu na predĺženie lehoty trvania väzby, ktorý mu bol doručený dňa 15. mája 2007, ako i rozhodnutia súdu I. st. zo dňa 15. mája 2007, sp. zn. 2Tp/73/2007, do jeho materinského jazyka (jazyka maďarského), poukazujem na čl. 9 ods.1 písm. a/ „Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov“.»

V predmetnom vyjadrení predseda krajského súdu tiež uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania ústavného súdu vo veci samej v zmysle § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov.

V podaní doručenom ústavnému súdu 18. júla 2008 súhlasil s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej aj sťažovateľ.

Ústavný súd dospel k názoru, že od pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci a so súhlasom všetkých účastníkov konania od ústneho pojednávania vo veci samej upustil a rozhodol na neverejnom zasadnutí.

II.

Z podkladov, ktoré mal ústavný súd k dispozícii, vyplývajú nasledujúce skutočnosti.

Sťažovateľ bol v rámci trestného stíhania vedeného proti jeho osobe pre trestný čin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov a prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. a) a d) a ods. 3 písm. c) Trestného zákona vzatý do väzby uznesením sudcu pre prípravné konanie okresného súdu sp. zn. 2 Tp 164/5006 z 1. decembra 2006 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 74/2006 z 12. decembra 2006.

Krajská prokuratúra predložila 3. mája 2007 okresnému súdu návrh na predĺženie lehoty väzby sťažovateľa (návrh sp. zn. KV 80/2006 z 2. mája 2007).

Návrh na predĺženie lehoty väzby s výzvou k vyjadreniu do 5 dní (t. j. do 20. mája 2007) prevzal sťažovateľ aj jeho právny zástupca 15. mája 2007. Vyjadrenie k návrhu na predĺženie lehoty väzby, ktoré formuloval zároveň ako „*žiadosť obvineného o prepustenie z väzby*“, odoslal právny zástupca 17. mája 2007 a sťažovateľ 22. mája 2007.

Okresný súd uznesením sp. zn. 2 Tp 73/07 z 15. mája 2007 rozhodol o predĺžení lehoty trvania väzby do 28. novembra 2007. Proti tomuto uzneseniu podali právny zástupca sťažovateľa aj sťažovateľ 24. mája 2007 sťažnosť.

Právny zástupca sťažovateľa v podanej sťažnosti uviedol: *«Dňa 15.7.2007 som prevzal predmetný návrh na predĺženie väzby spolu s výzvou súdu, aby som sa k nemu vyjadril v lehote 5 dní od doručenia, t.j. do 20.7.2007. Uvedený pokyn som v plnom rozsahu rešpektoval, a vyjadrenie som vzhľadom na naliehavosť veci zaslal už 17.7.2007. Ako však vyplýva z doručeného uznesenia o predĺžení lehoty väzby, sudca pre prípravné konanie rozhodol už 15.5.2007, a teda pred tým ako vôbec mohlo byť vyjadrenie obhajoby súdu doručené. To znamená, že námietky a žiadosti obhajoby neboli pri rozhodovaní sudcu zohľadnené do úvahy.*

Podľa názoru obhajoby bolo týmto postupom pri rozhodovaní sudcu pre prípravné konanie o základnom ľudskom práve a slobode obvineného – t.j. o jeho práve na osobnú

slobodu, rozhodnuté bez toho, aby dostal reálnu možnosť sa pred vydaním rozhodnutia vyjadriť, hoci bol k takému vyjadreniu vyzvaný. Tým bola v jeho neprospech porušená zásada rovnosti strán, v dôsledku čoho je vydané rozhodnutie nezákonné.

Vo vzťahu k dĺžke väzby a dôvodom predĺženia väzby uvedeným v napadnutom uznesení súdu žiadam, aby súd zobral do úvahy nasledovné skutočnosti.

Ako vyslovil Ústavný súd Slovenskej republiky (Nález sp.zn, II. ÚS 55/98, z 18.10.2001) „Aj keď nepriame dôkazy môžu odôvodniť väzbu stihanej osoby v jej počiatkovej fáze, plynutím času nevyhnutne strácajú na dôležitosti, najmä ak postup vo vyšetrovaní nedovoľuje zistiť žiadny ďalší dôkaz.“

Podľa presvedčenia obhajoby, v súčasnom štádiu konania vykonané dôkazy výrazne spochybňujú záver vyšetrovateľa o tom, že obvinený naplnil znaky skutkovej podstaty trestného činu, pre ktorý mu bolo vznesené obvinenie a súčasne sa zvýšila pravdepodobnosť, že neskôr dôjde k jeho oslobodeniu spod obžaloby. Uvedené tvrdenie vyplýva z toho, že obvinenie bolo obvinenému vznesené len na podklade tej skutočnosti, že sa dňa 28.11.2006 počas prehliadky iných priestorov vykonaných v N., obvinený nachádzal v týchto priestoroch, pričom ako bolo vykonanou prehliadkou zistené, bola tu pestovaná marihuana. Ako vyplýva zo samotnej prehliadky tohto miesta a bolo potvrdené neskoršími výpoveďami obvinených, boli tieto priestory vnútorne členené a vzájomne oddelené priečkami s uzamykanými dverami. Zároveň vyšlo najavo, že obvinený, ktorý bol zjednaný na zámočnícke práce a tieto aj vykonával, v prípade že bolo potrebné v objekte prespať, musel požiadať o súhlas a až na základe toho tak mohol urobiť. Zo všetkých týchto skutočností vyplýva, že pohyb obvineného po objekte bol regulovaný, obvinený nemal prístup do všetkých častí objektu. Preto samotná skutočnosť, že sa počas vykonanej prehliadky nachádzal v týchto priestoroch nie je priamym dôkazom o tom, že by obvinený vedel alebo musel vedieť o pestovaní marihuany. V tejto súvislosti považujem za potrebné uviesť aj to, že vyšetrovateľ žiadnym objektívnym dôkazom (či už stermi z rúk obvineného alebo vzatím odtlačkov prstov z náradia, ktoré sa zrejme pri pestovaní muselo používať) nedoložil, že by obvinený akokoľvek manipuloval s marihuanou, a súčasne tým vzal obvinenému možnosť preukázať pravdivosť jeho tvrdenia, že sa nepodieľal na pestovaní marihuany v objekte.

Počas celého prípravného konania nebol okrem vypracovania znaleckého posudku na množstvo marihuany vykonaný vo vzťahu k obvinenému žiadny dôkaz., ktorý by dokazoval vedomosť a úmysel pestovať v objekte marihuanu a ani nemožno vykonanie takého dôkazu očakávať. Preto v súčasnom štádiu konania, kedy zrejme nemožno reálne očakávať uloženie trestu odňatia slobody a už vôbec nie v pôvodne predpokladanej výške, dochádza väzobným stíhaním k narušeniu primeranej a spravodlivej rovnováhy medzi záujmom štátu na riadnom vyšetrení trestnej činnosti a právom na osobnú slobodu obvineného, a to v jeho neprospech.

Čo sa týka tvrdenia krajského prokurátora, ktoré uviedol vo svojom návrhu na predĺženie lehoty trvania väzby, a síce, že obvinený sa (spolu s ostatnými obvinenými) dopustil závažnej trestnej činnosti uvádzam, že toto tvrdenie, vyslovené v súčasnom štádiu konania a bez akéhokoľvek podkladu je porušením zásady prezumpcie neviny, je nepodložené a tendenčné, a preto žiadam, aby sa súd nedal týmto tvrdením ovplyvniť a pri svojom rozhodovaní na neho neprihliadal. Rovnako žiadam, aby súd neakceptoval označovanie obvineného ako robotníka – záhradkára, nakoľko pre záver že by sa podieľal na pestovaní marihuany nesvedčí žiaden dôkaz. Práve naopak, ako vyplýva z vyššie uvedených skutočností, krajský prokurátor ignoruje skutočnosti, z ktorých vyplýva, že obvinený nemusel o pestovaní marihuany v objekte vedieť.

Vo vzťahu k argumentácii o tom, že je tu obava, že obvinený sa bude vyhýbať trestnému stíhaniu tým, že sa môže nedostavovať na úkony trestného konania, ktorú sudca pre prípravné konanie vyslovil pri jeho vzatí do väzby uvádzam, že obvinený je síce cudzincom, avšak táto skutočnosť nie je väzobným dôvodom a ani nemôže sama osobe zdôvodniť obavu z takého vyhýbania sa. Preto tento záver považujem za nepodloženú abstraktnú úvahu. Navyiac, nakoľko obava z vyhýbania sa trestnému stíhaniu bola vyvodená len so samotnej skutočnosti, že obvinený je cudzincom, došlo týmto postupom k porušeniu jeho práva podľa článku 12 ods. 2 v spojení s článkom 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky.

Nesprávnosť danej úvahy spočíva nakoniec aj v tom, že súd nechal do úvahy skutočnosť, že ani prípadná neúčast' obvineného na úkonoch slovenských orgánov činných v trestnom konaní a súdov nebráni týmto orgánom ďalej pokračovať v trestnom konaní proti obvinenému, napr. formou konania proti ušlému. Ako však uviedol aj Ústavný súd

Slovenskej republiky (Nález sp. zn. III. ÚS 38/01, z 11.10.2001) v takom prípade by obvinený riskoval najmä: stratu najvhodnejších praktických možností pre spravodlivý trestný proces na území Slovenskej republiky, odsúdenie ako ušlý v Slovenskej republike (a následný výkon v M.) alebo odovzdanie trestného konania proti nemu zo Slovenskej republiky do M. a jeho stíhanie tam. Z toho teda vyplýva, že obvinený, ktorý si samozrejme je uvedených následkov vyhýbania sa trestnému stíhaniu vedomý, by si týmto postupom podstatne sťažil svoju procesnú situáciu.»

Krajský súd uznesením sp. zn. 4 Tpo 27/2007 z 28. mája 2007 sťažnosť sťažovateľa podľa § 193 ods. 1 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) ako nedôvodnú zamietol.

V odôvodnení tohto uznesenia po citácii dotknutých ustanovení Trestného poriadku krajský súd uviedol: *„V prejednávacom prípade, tak orgány prípravného konania, ako aj sudkyňa pre prípravné konanie postupovali dôsledne v súlade s ustanovením § 76 Trestného poriadku Zákona č. 301/2005 Z.z., pričom boli nimi dodržané všetky zákonné lehoty stanovené podľa jednotlivých odsekov tohto citovaného ustanovenia, ktorými sa rozhoduje o ďalšom trvaní väzby.*

V posudzovanej veci aj podľa názoru krajského súdu, nebolo možné vzhľadom na vyvstávajúcu nutnosť vykonania dôkazov za účelom objektívneho vyšetrovania veci doposiaľ skončiť vyšetrovanie tak, ako na to dôvodne poukazoval vo svojom návrhu jednak krajský prokurátor a následne v dôvodoch napadnutého uznesenia aj sudkyňa pre prípravné konanie.“

Krajský súd v odôvodnení rozhodnutia odvolávajúc sa na predchádzajúce uznesenia okresného súdu a krajského súdu týkajúce sa vzatia obvineného do väzby skonštatoval, že dôvody väzby v nezmenenom rozsahu ďalej trvajú. V tejto súvislosti vo vzťahu k osobe sťažovateľa uviedol, že u sťažovateľa ako u cudzieho štátneho príslušníka, nezamestnaného vo svojom domovskom štáte, zdržiavajúceho sa na území Slovenskej republiky bez riadneho prihlásenia k prechodnému pobytu a dôvodne podozrivého zo závažnej trestnej činnosti trvá dôvod väzby útekovej podľa ustanovenia § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

V citovanom ustanovení týkajúcom sa práva na osobnú slobodu je obsiahnuté aj právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná (pozri napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 135/04).

Podstatou prijatej časti sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že s písomnými argumentmi sťažnosti (proti uzneseniu okresného súdu o predĺžení lehoty väzby sp. zn. 2 Tp 73/07 z 15. mája 2007) podanej prostredníctvom obhajcu sa krajský súd vo svojom uznesení sp. zn. 4 Tpo 27/2007 z 28. mája 2007, ktorým sťažnosť zamietol, vôbec nezaoberal.

Predmetom posúdenia ústavného súdu bola teda otázka, či krajský súd pri preskúmaní a rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu o predĺžení lehoty trvania väzby postupoval v súlade s požiadavkami kladenými na „rozhodovanie o zákonnosti väzby“.

Právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd rozhodol o zákonnosti väzby - ako súčasť práva podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy – ústavný súd vyvodil už vo svojej predošlej judikatúre (pozri napr. už uvedené nálezy), odvolávajúc sa pritom najmä na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „ESLP“ a „dohovor“).

V náleze sp. zn. III. ÚS 38/01 ústavný súd okrem iného uviedol, že obsahom základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy je aj oprávnenie trestne stíhanej osoby, aby súd rozhodujúci o jej väzbe skúmal významné skutočnosti pre a proti väzbe vrátane možnosti nahradiť ju zárukou, sľubom alebo peňažnou zárukou.

V náleze sp. zn. III. ÚS 79/02 ústavný súd zase zdôraznil, že v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru je osoba vo väzbe oprávnená na preskúmanie procesných a hmotných podmienok, ktoré sú potrebné na „zákonnosť“ tejto väzby v zmysle dohovoru, pričom požiadavka preskúmania hmotných podmienok znamená povinnosť preskúmať okolnosti svedčiace pre a proti väzbe a rozhodnúť, s poukazom na kritériá právne, či sú dané dôvody opodstatňujúce väzbu, ako aj prepustiť osobu na slobodu, pokiaľ také dôvody neexistujú.

Medzi požiadavky preskúmania zákonnosti väzby a rozhodnutia o nej v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru patria tiež:

- účinná kontrola zákonnosti väzby (rozsudok ESĽP z 10. októbra 2000 vo veci Grauzinis v. Litva, No. 37 975/97),

- podstatné opatrenie, ktoré zabezpečí jedincovi procesnú spravodlivosť („substantial measure of procedural justice“; rozsudok ESĽP z 20. júna 2002 vo veci Al-Nashif and others v. Bulharsko, No. 50963/99),

- vzhľadom na dramatický vplyv pozbavenia osobnej slobody na základné práva jedinca konanie podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru musí v zásade spĺňať základné požiadavky spravodlivého konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (rozsudok ESĽP z 13. februára 2001 vo veci Garcia Alva v. Nemecko, No. 23541/94), pričom princíp spravodlivosti („fairness“) v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné dôvody (rozhodnutie ESĽP o prijateľnosti sťažnosti z 26. februára 2002 vo veci Bufferne v. Francúzsko, No. 54367/00),

- primeraná súdna odpoveď („adequate judicial response“; rozsudok ESĽP z 10. októbra 2000 vo veci Grauslys v. Litva, No. 36743/97).

Podľa § 176 ods. 2 Trestného poriadku treba v odôvodnení uznesenia, ak to prichádza podľa povahy veci do úvahy, uviesť najmä skutočnosti, ktoré sa považujú za dokázané, dôkazy, o ktoré sa skutkové zistenia opierajú, úvahy, ktorými sa rozhodujúci

orgán spravoval pri hodnotení vykonaných dôkazov, ako aj právne úvahy, na podklade ktorých posudzoval dokázané skutočnosti podľa príslušných ustanovení zákona.

Podľa § 192 ods. 1 Trestného poriadku pri rozhodovaní o sťažnosti preskúma nadriadený orgán

a) správnosť všetkých výrokov napadnutého uznesenia, proti ktorým môže sťažovateľ podať sťažnosť, a

b) konanie predchádzajúce týmto výrokom napadnutého uznesenia.

Sťažovateľ v sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu napadol predĺženie lehoty trvania väzby v podstate z dvoch právne relevantných dôvodov: a) tvrdenie o neexistencii dôkazov preukazujúcich dôvodnosť podozrenia, že skutok bol spáchaný sťažovateľom a b) tvrdenie o neexistencii danosti dôvodu útekovej väzby.

Hoci krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia konštatuje, že preskúmal napadnuté uznesenie okresného súdu v rozsahu, ako mu to ukladá ustanovenie § 192 ods. 1 Trestného poriadku, vôbec neuvádza argumentáciu sťažovateľa obsiahnutú v jeho sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu o predĺžení lehoty trvania väzby a zákonite potom ani spôsob, akým sa s touto argumentáciou vyrovnal. Navyše krajský súd nezaujal ani stanovisko k sťažovateľom namietanému procesnému pochybeniu okresného súdu v súvislosti s jeho predčasným rozhodnutím (rozhodnutie okresného súdu vydané pred uplynutím lehoty poskytnutej sťažovateľovi na vyjadrenie k predloženému návrhu prokurátora na predĺženie lehoty trvania väzby).

V súvislosti s tým, že krajský súd celkom opomenul zaoberať sa dôvodmi sťažnosti, ako ich formuloval obhajca sťažovateľa, stojí za povšimnutie „obrana“ krajského súdu v už citovanom jeho vyjadrení predloženom ústavnému súdu (*„Obhajca písomne odôvodnenú sťažnosť nepodal za obvineného, pretože tento ju podal sám. Nebolo preto potrebné postupovať podľa § 189 ods. 3 Tr. por.“*). Vo vzťahu k prerokúvanej veci toto vyjadrenie nie je celkom zmysluplné, ak by však malo ísť o takú interpretáciu príslušných ustanovení Trestného poriadku upravujúcich práva a povinnosti obvineného a obhajcu, že ak už podá obvinený „neodôvodnenú“ sťažnosť, potom sa na dôvody obsiahnuté v písomnom podaní

obhajcu v tej istej veci nemusí prihliadať, ústavný súd takýto výklad považuje za neopodstatnene reštriktívny a neprijateľný. Podľa názoru ústavného súdu zmysel právnej úpravy § 189 ods. 3 Trestného poriadku ukladajúcej tam uvedeným osobám povinnosť odôvodniť sťažnosť spočíva v predpoklade znalosti práva týchto osôb, vrátane obhajcu, preto súd rozhodujúci o sťažnosti sa nemôže zbaviť povinnosti preskúmať tieto dôvody len preto, že obvinený podá sám sťažnosť, ktorú neodôvodní (a ani nie je povinný odôvodniť). V danom prípade sú tieto argumenty o to silnejšie, že sťažovateľ podal predmetnú sťažnosť z 24. mája 2007 na podnet vyššieho súdneho úradníka okresného súdu.

Odôvodnenie uznesenia krajského súdu je tak z hľadiska § 176 ods. 2 Trestného poriadku nepreskúmateľné. Spôsob preskúmania sťažnosti musí totiž súd rozhodujúci o sťažnosti (a teda aj o zákonnosti väzby) uviesť v odôvodnení svojho rozhodnutia. Ústavne akceptovateľný môže byť len vtedy, pokiaľ zodpovedá požiadavkám § 176 ods. 2 Trestného poriadku, ako aj už uvedeným ústavným požiadavkám.

Keď sa súd rozhodujúci o sťažnosti proti uzneseniu o predĺžení lehoty trvania väzby nevysporiada s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľa adekvátne a preskúmateľne alebo nekonštatuje irelevantnosť jeho právnej argumentácie, poruší základné právo sťažovateľa podať návrh na konanie, v ktorom by súd rozhodol o zákonnosti väzby, vyplývajúce z čl. 17 ods. 2 ústavy.

Z uvedených dôvodov ústavný súd vyslovil, že krajský súd napadnutým uznesením, pri ktorom bola nedôsledne preskúmaná sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu o predĺžení lehoty trvania väzby, porušil jeho základné právo podľa čl. 17 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu.)

Treba zdôrazniť, že ústavný súd nie je ďalšou inštanciou v sústave všeobecného súdnictva, ale nezávislým orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) pôsobiacim mimo tejto sústavy.

Z tohto postavenia mu preto v okolnostiach tohto prípadu ani neprislúchalo posudzovať, či sťažovateľovi mala alebo nemala byť väzba predĺžená. Musel však, pokiaľ

sa tak stalo, zaujať stanovisko, či predĺženie lehoty trvania väzby a konanie mu predchádzajúce spĺňali požiadavky ústavnosti (odôvodnenie majúce požadovanú kvalitu v zmysle čl. 17 ods. 2 ústavy).

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti a svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím boli porušené práva alebo slobody, takéto rozhodnutie zruší. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Rozhodnutie súdu nemôže byť ústavne akceptovateľné, ak konanie mu predchádzajúce porušilo základné práva alebo slobody účastníka konania, a pokiaľ medzi týmto porušením a rozhodnutím existuje priama príčinná súvislosť.

Ústavný súd preto vyslovil, že uznesením krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 27/2007 z 28. mája 2007 bolo porušené základné právo sťažovateľa zaručené v čl. 17 ods. 2 ústavy (bod 1 výrokovej časti nálezu) a toto uznesenie zrušil (bod 2 výrokovej časti nálezu).

Ústavný súd nevrátil vec krajskému súdu, aby o nej ďalej konal a opäť rozhodol, pretože právne účinky napadnutého rozhodnutia krajského súdu z 28. mája 2007 boli časovo obmedzené dobou, na ktorú bola napadnutým uznesením predĺžená lehota trvania sťažovateľovej väzby (do 28. novembra 2007), pričom v súčasnosti už tieto právne účinky netrávajú, väzba sťažovateľa v ďalšom štádiu bola založená na inom právnom titule a v súčasnej dobe už väzba netrvá (obdobne pozri III. ÚS 198/05).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2008